

Bilag 6.1

Dato: 3. november 2023
Skrevet af: Jens la Cour, jlc@dn.dk, 31193219 og Jens Anton Tingstrøm

Forslag til DN Mærkesager 2024-25

Indledning

Den fælles mærkesag på tværs af organisationen er et vigtigt element i DN's strategi 2022-26. Emnet for den første mærkesag, der blev besluttet på efterårets repræsentantskabsmøde i 2021, er: "Mere plads til naturen". HB besluttede at gøre mærkesagen to-årig, da et år var for kort tid til at få forankret og skabt resultater for mærkesagen. Nu skal der vedtages to mærkesager for 2024-25.

Nedenstående fremgår fire forslag, som HB på sit møde den 1. november har besluttet at sende til afstemning på repræsentantskabsmødet. Arbejdet med at indhente forslag, konkretisere og udvælge de fire forslag fremgår af et afsnit sidst i dette notat.

Forslag til mærkesager

HB indstiller på baggrund af den organisatoriske proces og mærkesagsudvalgets arbejde fire forslag til repræsentantskabet:

- Red fjorde og kyster
- Gør op med "brug og smid væk-kulturen" – cirkulær økonomi
- Natur som værn mod klimaforandringer: Naturen skal fylde mere i Danmark
- Børns forbindelse til naturen (organisatorisk mærkesag)

Mærkesag: Red fjorde og kyster

Motivation

De senere år er problemstillingerne med den danske havnatur for alvor kommet i befolkningens og mediernes søgelys og dermed også rykket op på den politiske dagsorden. Vi har fx aldrig nogensinde før i DN indsamlet underskrifter så hurtigt som i den aktuelle kampagne om forbud mod bundtrawl i beskyttet hav. Vi oplever også stor succes med at engagere bredt omkring Hop-i-Havet kampagnen. Senest har billeder og videooptagelser af danske døde fjorde, omfattende fiskedød og historisk store områder med iltsvind skabt stor bevågenhed omkring krisen i havet og sat fokus på landbrugets store kvælstofforurening og hvordan fiskeri med bundslæbende redskaber forværrer krisen. Der er i øjeblikket et stort momentum for at lægge et yderligere pres for reduktion af kvælstofforureningen af vores fjorde og kystnære områder og samtidig stille krav om genopretning af områderne. Med DN's tilstedeværelse i hele landet har vi et stort potentiale for at brede DN's arbejde med dette område yderligere ud og lave et fælles pres for handling fra lokalt og nationalt niveau.

Faglig begrundelse

Vi har igennem årtier overudnyttet havets ressourcer igennem intensivt bundslæbende fiskeri og forværret tilstanden med massiv udledning af næringsstoffer. Vores havnatur er i dag enormt presset og flere fiskebestande er i kraftig tilbagegang. De danske fjorde og indre farvande kæmper år efter år med iltsvind og fiskedød. Det skyldes især en alt for høj udledning af kvælstof, der hovedsageligt stammer fra landbrugets brug af gylle og gødning. Trods mange års talrige politiske løfter om at nedbringe kvælstofforureningen, så har

Bilag 6.1

Dato: 3. november 2023

Skrevet af: Jens la Cour, jlc@dn.dk, 31193219 og Jens Anton Tingstrøm

udledningen været konstant de seneste 10 år. Og der er desværre intet, der tyder på, at regeringens nye vandområdeplaner for årene 2021 til 2027 vil sikre, at Danmark kommer til at nedbringe udledningen tilstrækkeligt til at leve op til EU's Vandrammedirektiv, hvor medlemsstaterne har forpligtet sig til at sikre god økologisk tilstand i vandmiljøet senest i 2027.

Med den politiske aftale om havplanen tog Folketingets partier et skridt i den rigtige retning, men havplanen eller vandområdeplanerne matcher langt fra den alvorlige krise som havet befinder sig i. De to største presfaktorer i havet – forureningen med kvælstof og fiskeri med bundsløbende redskaber – skal fortsat nedbringes markant, og der er derfor behov for yderligere handling fra både nationalt og lokalt niveau for at sikre dette.

Den største presfaktor for den kystnære havnatur er entydigt kvælstofforureningen fra landbruget. Lokalt kan man mobilisere og skabe opmærksomhed om problemet – fx i samarbejde med andre grønne kræfter og lokale landmænd. Man kan gå til kommunen for at få gang i en kvælstofindsats, og kommunalpolitisk er der også gode muligheder for at sikre naturgenopretningstiltag som at genetablere stenrev, muslingebanker og ålegræs-enge. Naturgenopretning har svære kår uden at begrænse kvælstofforurening – og omvendt har havnaturen brug for naturgenopretning udover at begrænse kvælstofforureningen. Dermed har de to fokusområder en god sammenhæng.

Mål:

Lokalt kan vi arbejde for at:

- opfordre kommunerne til at kortlægge hvilke jorde, der skal tages ud af drift og herefter lave en lokal indsats for, at udtagningen implementeres mv.
- skabe lokalpolitisk opbakning til genetablering af stenrev, muslingebanker eller ålegræs. Man kan afsætte midler i det kommunale budget og få kommunen til at ansøge staten om tilladelse til naturgenopretning. DN kan også arbejde for, at kommunen igangsætter et større naturgenopretningsprojekt af den lokale fjord inspireret af Vejle Kommunes samarbejde med Syddansk Universitet om Vejle Fjord.
- opfordre til at kommuner på tværs går sammen om et organiseret havsamarbejde (som fx det Østjyske Havsamarbejde mellem Aarhus, Norddjurs, Syddjurs, Samsø, Odder, Hedensted og Horsens Kommune) for at skabe opmærksomhed omkring det lokale havmiljø og skaffe funding til naturgenopretningstiltag. Et tværkommunalt havsamarbejde kan også bruges til at lægge et fælles kommunalt pres for national handling i det lokale havområde (fx fælles kommunalt krav om udlægning af et trawlfrit område, krav om stop for kystnær råstofindvinding, krav om udtagning af landbrugsjord til natur i oplandet til en fjord osv.). DN kan efter etablering af et tværkommunalt havsamarbejde søge indflydelse ved at indgå i diverse arbejdsgrupper under projektet.

Nationalt kan vi arbejde for at:

- Danmark skal leve op til EU-målet om god økologisk tilstand i vores fjorde og andre kystnære havområder i 2027 (i dag er kun 5 ud af 109 kystvande i god økologisk tilstand). Det betyder markant nedbringelse af kvælstofforureningen med udtagning af landbrugsjorde i relevante områder og indførelse af målrettet regulering.

Bilag 6.1

Dato: 3. november 2023

Skrevet af: Jens la Cour, jlc@dn.dk, 31193219 og Jens Anton Tingstrøm

Regionalt kan vi arbejde for at:

- styrke de eksisterende og lave nye samarbejder mellem DN-afdelinger og andre aktører på havområdet (f.eks. Limfjordsgruppen, Køge bugt kommunerne, Østjyske havsamarbejde, Odense Fjord-samarbejdet og Fjordsamarbejdet (Roskilde/Isefjord))

Mærkesag: Cirkulær økonomi: Gør op med 'brug og smid væk-kulturen'

Motivation

Vi har et enormt overforbrug i Danmark. Vores forbrugs betydning for klima og biodiversitet fylder mere og mere for befolkningen og blandt DN's medlemmer. Vores nuværende forbrugsmønstre driver rovdrift på naturens ressourcer. Overforbrug er den primære grund til, at vi nu har overskredet 6 ud af 9 planetære grænser. Klodens klima og biodiversitet er fuldkommen ude af balance. Hvis vi skal have en chance for at bringe os tilbage til et balancepunkt, er omstillingen fra en lineær brug og smid-væk kultur til en reel cirkulær økonomi helt afgørende. Dagsordenen appellerer bredt i det politiske spektrum, og DN har en god dialog med partier på tværs af Folketinget. Men ser man på den førte politik, sker der meget lidt, og emnet er stort set fraværende i regeringsgrundlaget. Det skyldes formentlig, at problemet ikke er bredt anerkendt i befolkningen og blandt politikere. Det kan en grundig indsats fra DN bidrage til at ændre på.

Faglig begrundelse

Ifølge FN er udvinding og forarbejdning af naturressourcer til vores produktion og forbrug skyld i op mod 70 % af de globale udledninger af drivhusgasser og over 90 % af det globale tab af biodiversitet. Som danskere er vi absolut ikke et grønt foregangsland, når det gælder vores forbrug. Hvis alle forbrugte som os, så skulle vi bruge over fire jordkloder, og vi er blandt de absolutte topscorere i EU målt på affaldsproduktion per indbygger. Vores forbrugsbaserede CO₂-udledninger per indbygger er blandt verdens højeste, og samtidig er vores økonomi kun 4 % cirkulær - betydeligt under det globale gennemsnit på 7,2 %. På baggrund af de data skulle man tro, at en omlægning af vores forbrug stod højt på dagsordenen herhjemme, men det er ingenlunde tilfældet.

Mål:

Lokalt kan vi arbejde for, at:

- Få ambitiøse affaldsplaner i kommunerne. De kan fx indeholde, at kommunen afsætter midler til genbrugs- og byttemarkeder samt reparationscaféer i kommunen, fx på skoler eller biblioteker, at kommunen udfaser engangsservice i kommunens institutioner og stiller krav om genbrug (flergangsbrug), eksempelvis til mad i ældreplejen og skolemad eller, at kommunen opretter kommunale kvashegn på f.eks. skoler og grønne områder, hvor man kan aflevere sit haveaffald, til gavn for både biodiversiteten og affaldsmængderne.

Nationalt kan vi arbejde for, at:

- Danmark får en national strategi for cirkulær økonomi med fokus på affaldsforebyggelse og forbrugsreduktion. Strategien skal have konkrete mål, som kan drive et ændret og mindsket forbrug. Som eksempler på konkrete initiativer i strategien kan nævnes et nationalt genbrugs- og retursystem for take-away emballage, som også vil betyde markant mindre affald i naturen, et forbud mod destruktions af usolgte tekstiler og tilskud til/fradrag på reparation af bl.a. elektronik og hårde hvidevarer.

Bilag 6.1

Dato: 3. november 2023

Skrevet af: Jens la Cour, jlc@dn.dk, 31193219 og Jens Anton Tingstrøm

Regionalt kan vi arbejde for, at:

- Samarbejde ml. afdelinger om ovenstående (ofte over kommunegrænser).

Mærkesag: Natur som værn mod klimaforandringer: Naturen skal fylde mere i Danmark

Motivation

Vi står midt i to kriser – en klimakrise og en biodiversitetskrise, og de hænger uløseligt sammen. De politiske og praktiske virkemidler, der tages i anvendelse for at afbøde den ene krise, bør ikke forværre den anden. DN vil altid søge løsninger, der – så vidt det overhovedet er muligt – bidrager til at løse begge kriser samtidig. Vi ved, at intakte og robuste økosystemer både på land og til havs kan bidrage til at modvirke klimaforandringer. Vi ser naturen som en tæt allieret i klimakampen, og vi arbejder med at udnytte synergier mellem natur- og klimatiltag på land og til havs.

Faglig begrundelse

Landbrugsarealet udgør i dag over 60 procent af Danmarks samlede areal. Det gør Danmark, sammen med Bangladesh, til det mest opdyrkede land i hele verden. Størstedelen af vores landbrugsjord, bliver brugt til at dyrke foder til dyr i landbruget. Det er kun lige knap 10 procent, der bruges til at producere mad direkte til mennesker f.eks. i form af frugt og grønt.

Ved at udtage landbrugsjord af omdrift sikrer vi både en betydningsfuld reduktion af landbrugets drivhusgasudledning samt optag og lagring af CO₂ fra atmosfæren gennem naturlig plantevækst.

Lavbundsjordene står for en tredjedel af landbrugets samlede CO₂-udledning, selvom de kun udgør ca. syv procent af landbrugets arealer. Hvis landbruget skal bidrage effektivt til at nå Danmarks nationale mål om 70 procent CO₂-reduktion i 2030, vil det derfor være oplagt at tage lavbundsjordene ud af drift og stoppe dræningen. Ved at vådgøre arealerne igen reduceres udledningen af drivhusgasser.

På kort sigt ønsker DN, at 100.000 hektar landbrugsjord, som primært er kulstofholdige lavbundsjord, tages ud af produktion. På længere sigt mener vi, at alle 170.000 hektar kulstofholdige lavbundsjord så vidt muligt skal ud af dyrkning, og i alt skal mindst 600.000 hektar landbrugsjord tages ud af drift.

De arealer, der udtages af produktion, kan blive en gevinst for både klima og biodiversitet, hvis arealerne genoprettes til natur. Igennem udtagning af landbrugsjord, f.eks. i ådale og langs kysterne, er der mulighed for at etablere store sammenhængende naturområder, hvor man kan genskabe betingelserne for naturens egne dynamiske processer. Samtidig kan man iværksætte en forvaltning af arealerne, der understøtter biodiversitet. Derved er der mulighed for at arealerne kan bidrage til at vende biodiversitetskrisen og opfylde de internationale mål om 30 % "beskyttede områder" i 2030. Landbrugsarealer der tages ud af omdrift, vil også nogle steder kunne anvendes til at etablere ny skov, der også kan være en gevinst for både klima og biodiversitet.

Mål:

Lokalt kan vi arbejde for, at:

- overfor kommunen presse på for at der igangsættes projekter, hvor der udtages lavbundsjord eller udtages anden landbrugsjord af drift, der både har som formål at gavne

Bilag 6.1

Dato: 3. november 2023
Skrevet af: Jens la Cour, jlc@dn.dk, 31193219 og Jens Anton Tingstrøm

klima og biodiversitet. Her kan bruges kommunens egne mål og indsatser i DK2020-planerne.

- lokale skovprojekter både har som formål at understøtte klima og biodiversitet, f.eks. ved at skovene etableres ved naturlig tilgroning.

Nationalt kan vi arbejde for at:

- presse på for hastighed i udtag af lavbundsjord, og for øget fokus på at lavbundsarealerne også skal understøtte biodiversitet og bidrage til EU's mål om 30 % "beskyttede områder".
- yderligere 500.000 hektar landbrugsjord tages ud af drift til naturformål, udover de planlagte 100.000 hektar lavbundsjarde

Regionalt kan vi arbejde for at:

- samarbejde ml. afdelinger om store sammenhængende udtagningsprojekter – f.eks. i ådale og langs kysterne – hvor der genskabes store sammenhængende naturområder (ofte over kommunegrænser)

Organisatorisk mærkesag: Børns forbindelse til naturen

Motivation:

Når børn får gode oplevelser i naturen, får de også et tættere forhold til naturen og et ønske om at passe godt på den. Børn med naturkendskab og mange naturoplevelser vokser op som brugere og beskyttere af naturen, når de bliver voksne. Men børn kommer i dag kun halvt så meget ud i naturen, som deres bedsteforældre gjorde. DN arbejder for at bringe børn tættere på naturen og bidrage til, at mange flere børn begejstres af naturen og får lyst til at udforske og passe på den. Der er tillige et potentiale i at få forældre og pårørende taget med i børnenes rejse.

Faglig begrundelse:

Erfaring og kendskab til naturen giver børn unikke kompetencer og rusten dem til at være livsduelige, hele samfundsborgere. Viden om, forståelse for og erfaring med naturens kredsløb åbner børns verden og indbyder til nysgerrighed såvel som omsorg for økosystemet. De kan samtidig blive vigtige ambassadører, når familien taler om at beskytte natur og klima og have et bæredygtigt forbrug. Og som voksne samfundsborgere være med til at holde fokus på naturens betydning. Men der er behov for, at børn får mere naturerfaring, flere oplevelser og mere viden om natur, miljø og klima.

Her spiller DN en vigtig rolle og kan bidrage til at øge børns naturbegejstring og stimulere børns iboende nysgerrighed gennem relevante og aldersvarende naturoplevelser. DNs store ambitioner i forhold til børn er allerede afspejlet i vores strategi og i vores aktuelle planer om at lancere en børneklub i sensommeren 2024. Derfor er der behov for, at hele foreningen arbejder sammen på alle niveauer om at realisere målene.

Vi forestiller os, at børn som mærkesag for DN vil være mere *organisatorisk* end *politisk* forstået således, at vores mål er, at DN skal tilbyde børn viden og oplevelser med naturen gennem vores projekter, aktiviteter i afdelinger og samarbejde med andre aktører. Det er ikke primært målet at få ændret love og regler i fx skoler og institutioner, hvor der for tiden blæser politiske vinde om at fjerne detaljerede regler.

Bilag 6.1

Dato: 3. november 2023

Skrevet af: Jens la Cour, jlc@dn.dk, 31193219 og Jens Anton Tingstrøm

Med udgangspunkt i børnestrategien (Link: Læs DNs [børnestrategi](#)) er vores forslag til konkrete indsatser/aktiviteter/mål:

Organisatoriske mål og indsatser:

- Sekretariat og afdelinger samarbejder om at tiltrække nye frivillige og aktive til afdelingerne, som har en særlig interesse for at lave aktiviteter til børn
- At flertallet af afdelinger har mindst én aktiv tilknyttet, som gennemfører en uddannelse i at formidle til børn (Projekt 1001 Naturoplevelser)
- At DNs børnenetværk er aktivt og skaber inspiration på tværs af afdelinger. Målet er, at mindst halvdelen af afdelingerne har sendt en repræsentant ind i netværket.
- At afdelingerne involveres bedre i DNs projekter som Naturfamilier, Børneklub, Vilde Rødder, Naturens Uge, 1001 Naturoplevelser, så alle afdelinger har "varer på hylderne" til aktive og de lokale børnefamilier
- At DN samarbejder med relevante aktører, som også har et mål om at øge børns naturdannelse, herunder institutioner, skoler, foreninger, biblioteker og museer.
- Mindst halvdelen af alle afdelinger tilbyder regelmæssigt aktiviteter målrettet børn
- At 20 afdelinger får erfaringer med at lave aktiviteter i DNs kommende børneklub

Proces for formulering af mærkesag – bred indhentning af forslag fra hele DN

Der har været mulighed for alle i DN at give input fra den 9. august til den 15. september på Vores DN. Se evt. her: <https://vores.dn.dk/da-DK/projects/hvad-skal-vaere-dn-s-store-tvaergaende-maerkesag-i-2024-25>

Der har på Vores DN været et stort engagement: 24 personer og en afdeling er kommet med forslag, og 43 har deltaget inkl. kommentarer. Der er 28 indlæg med samlet 36 forslag. De fleste har en generisk, tema- eller emnekarakter snarere end at være forslag til præcise mærkesager. Men nogle har også forslag til, hvilke mål og indsatser, der kan arbejdes med.

Forslagene kan samles i seks hovedkategorier/emner:

Hav – 4 forslag

Natur – 13 forslag

Kommunalvalg 2025 – 2 forslag

Drikkevand – 5 forslag

Cirkulær økonomi – 6 forslag

Klima – 5 forslag

Børn – 1 forslag

Alle forslag kan - i sagens natur – ikke imødekommes, men der er så vidt muligt søgt medtaget elementer fra forslagene, som så indgår i de foreslåede mærkesager, der kommer til afstemning. HB har nedsat et mærkesagsudvalg med HB-medlemmer og aktive i det kommunalpolitiske netværk for at få drøftet, formuleret og konkretiseret mærkesagerne sammen med sekretariatet.

Bilag 6.1

Dato: 3. november 2023

Skrevet af: Jens la Cour, jlc@dn.dk, 31193219 og Jens Anton Tingstrøm

Der er i mærkesagsudvalget arbejdet med at tage et emne, fokusere det til noget mere afgrænset og med formuleringen af mærkesagen at pege på det, vi gerne vil opnå med mærkesagen og hvordan der operationelt kan arbejdes lokalt, regionalt og nationalt. Det har været afgørende at lave en så konkret og realistisk mærkesag som muligt.

Mærkesagsudvalgets arbejde resulterede i syv forslag til mærkesager, som blev drøftet på et onlinemøde for alle DN-aktive 9. oktober, hvor der generelt var en god modtagelse og dialog og opbakning til mærkesagsudvalgets forslag.

Der er bl.a. arbejdet med flg. kriterier for udvalg og formulering:

- Hvad er vigtige dagsordner for DN og som har folkelig appel og et ophæng i politiske udmeldinger i omverdenen?
- Hvor kan vi bidrage til at skabe en forandring nationalt og lokalt?
- Hvad er realistisk at arbejde med i afdelingerne?
- Har indsats/mål på det rette niveau for både lokal og national indsats
- Kampagnepotentiale (en mærkesag skal ikke nødvendigvis have en kampagne tilknyttet)